

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 378.015:793.3(043.2)

TALPĂ SVETLANA

**FORMAREA VALORILOR ARTISTICE LA STUDENȚI ÎN
PROCESUL DE INSTRUIRE COREGRAFICĂ**

Specialitatea: 533. 01 – Pedagogie universitară

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației**

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Științe ale Educației și Management,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Conducător științific:

VACARCIUC Mariana, dr., conf. univ.

Consultant științific:

KOROLIOVA Elfrida, dr., cercetător științific

Componenta Consiliului științific Specializat

1. **CIORBĂ Constantin**, dr. hab., prof. univ., UPS „I. Creangă” – **președinte**
2. **PETRENCO Liuba**, dr., conf.univ., UPS „I. Creangă” – **secretar științific**
3. **GHICOV Adrian**, dr. hab., conf. univ., UPS „I. Creangă”
4. **ȘCHIOPU Constantin**, dr. hab., prof. univ., Maestru în Artă, AMTAP
5. **REBROVA Elena**, dr. hab., prof. univ., Universitatea Națională Pedagogică din Ucraina de Sud ”K. D. Ushinsky”, Odesa UA

Referenți oficiali:

1. **GHILAȘ Victor**, dr. hab. în studiul artelor, conferențiar cercetător IPC
2. **ACCIU Victoria**, dr. în pedagogie, Liceul Teoretic M.V. Lomonosov

Susținerea va avea loc la **17 martie 2023, ora 14.00**, în ședința Consiliului Științific Specializat **D 533.01-22-46** din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (Universității de Stat din Tiraspol, absorbit în conformitate cu HG nr. 485 din 13.07.2022), str. Ion Creangă 1, corp 2, Sala Senatului, Chișinău, MD-2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (str. Ion Creangă 1, bl.4, Chișinău, MD-2069) și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat pe 15 februarie 2023.

**Secretar științific al
Consiliului Științific Specializat,
doctor, conferențiar universitar**

Petrenco Liuba

**Conducător științific:
doctor, conferențiar universitar**

Vacarciuc Mariana

**Consultant științific:
doctor, cercetător științific**

Koroliova Elfrida

Autor:

Talpă Svetlana
© *Talpă Svetlana, 2023*

CUPRINS

Repere conceptuale ale cercetării.....	4
Conținutul tezei.....	9
Concluzii generale și recomandări	20
Bibliografie.....	24
Lista publicațiilor autoarei la tema tezei.....	25
Adnotare.....	28

LISTA ABREVIERILOR

a.î. - anul înmatriculării

CA – competență artistică

CC - competențe coregrafice

DC – dans clasic

DF – dans folcloric

DM – dans modern

IC – instruire coregrafică

LC – lot de cercetare

Modelul VASIC – Modelul pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în
instruirea coregrafică

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Actualitatea problemei se explică prin faptul că dinamismul societății contemporane și procesele culturale inerente acestuia generează apariția unor tendințe de clarificare a dimensiunilor artistice ale artei coregrafice (opera coregrafică de valoare), sub forma unor atitudini esențiale în interpretarea operei de coregrafie. Din acest punct de vedere, studiile universitare reprezintă perioada de formare a unui sistem de valori, în special al valorilor artistice, care pot deveni instrumente ale dezvoltării personale a studentului-profesor de dans pe tot parcursul vieții.

Oportunitatea temei de cercetare este determinată și de preocupările comunității științifice privind *educația artistică*, în special, *educația coregrafică*. Condiția operei de artă coregrafică, care, se știe, este unitară și plurală datorită unicității și suficienței de sine, ca și în cazul operei de artă în general, este atribuită și asociată demersului social. În conjunctura cerințelor școlii contemporane și a societății, sunt destul de susceptibile la noile schimbări astfel de domenii precum cele destinate cultivării la tinerele generații a valorilor artistice. Activitatea socială și artistică sunt completate de procesul educațional, care examinează unicitatea ființei educabilului, în general, și caracterul sincretic al cunoașterii studenților, în special, precum și spațiul extins al cunoașterii artistice la specialitatea *Dans*, în particular. Din acest punct de vedere, studiile universitare constituie perioada de formare a unui sistem de valori, în special, al valorilor artistice, care pot deveni instrumente ale dezvoltării personale ale studentului-profesor de dans pe tot parcursul vieții.

Sistemele de educație și programele educaționale trebuie să fie orientate către om, oferind perspective și mijloace satisfăcătoare și antrenând mai insistent și mai evident fenomenul artistic-coregrafic în susținerea dezvoltării spirituale, fără de care omul nu este doar lipsit de bogăție lăuntrică, dar este în pericol de dispariție ca om [14]. Cu privire la această idee, viața artistică a studenților-profesori de dans este percepută ca un proces continuu de adaptare la multiplele schimbări pe plan social, cultural, politic etc.

Alt aspect de actualitate se fundamentează pe faptul că, la zi, comunitatea mondială acceptă și susține o multitudine de obiective educaționale, unul dintre acestea fiind dezvoltarea personalității studentului, a capacității și aptitudinilor lui spirituale și fizice la nivelul potențialului său [18]. Instruirea coregrafică se încadrează plenar în realizarea acestui obiectiv, deoarece finalitățile instruirii coregrafice se axează pe necesitatea de a forma cultura coregrafică a studenților, ca parte componentă a culturii lor spirituale. În raport cu educația spirituală, arta coregrafică este marcată de evenimente istorice și psihologice a căror consecințe au fost amplificate de cauze estetice, de felul în care artiștii de balet/dansatorii s-au adaptat la evenimentele și schimbările provocate de acestea. Contextul istoric al modernității a fost accentuat, la început, de comparația dintre raționalism și empirism, de procedeul metodologic al cunoașterii, promovat de

Descartes, pentru ca mai apoi, Kant, Hegel și filosofii existențialiști ca Kierkegaard, Nietzsche, Sartre, Jaspers sau Heidegger să revină asupra relației dintre individ și experiențele individuale, unde arta este abordată parțial în natura ei specifică, în cererea ei, în acțiunea și puterea mesajului ce-l poartă, într-o viață spirituală și act de valoare [29]. În plan evolutiv, filosofii din diferite epoci au considerat dansul o dezlănțuire a propriului *Eu*, tocmai datorită forței filosofico-spirituale.

Actualitatea prezentei cercetări este determinată și de unele documente de politici educaționale: Convenția UNESCO din 2005 pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (Document reînnoit în cadrul unei Agende Europene în 2018; Strategia externă a UE în domeniul Culturii), Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”, Regulamentul de activitate a formațiunilor artistice de amatori din Republica Moldova, Proiecte culturale: Tradiții și expresii ale artei sau practicii coregrafice tradiționale, Cadrul de referință al Educației și Învățământului Extrașcolar din Republica Moldova și de atestarea unor lacune metodologice în instruirea coregrafică universitară.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemei de cercetare. La baza teoretică și metodologică a cercetării stau lucrările fundamentale din domeniul filosofic, al teoriei artelor și cel educațional, vizând aspectul axiologic reflectat în plan teleologic, conținutal și procesual. În acest context referențial, filosofii și pedagogii P. Andrei [2], L. Blaga [9], T. Vianu [27] și Vl. Pâslaru [24] au cristalizat problema valorilor din perspectiva filosofică și pedagogică, dându-le o definiție și clasificare. Determinarea valorilor din punct de vedere al culturii și civilizației, aspect esențial abordat în cercetare, este interesul științific al lui S. Mehedinți [23], M. Măciu [22], G. Mantzaridis [21], G. Antonescu [3], L. Antonesei [4], D. Pichiu și C. Albuț [25] etc.

D. Roșca analizează următoarele valori cu caracter peren: adevărul, dreptatea, binele, frumosul, fericirea, ideile științifice, operele de artă; L. Blaga afirmă că valoarea este o modalitate existențială specifică numai omului și numai lui. El își argumentează poziția prin cele două ipostaze ale individului: paradisiacă – ființarea omului în orizontul lumii date, sensibile – și luciferice – ipostază în care omul devine creator de cultură și civilizație, de valori culturale; T. Vianu aduce dovezi pentru faptul că valorile estetice (*frumos, tragic, comic, sublim* etc.) sunt creații de ordin cultural, sunt valori-scop, au un caracter singular, concret, unic, irepetabil și dezinteresat. Ele satisfac aspirațiile spirituale și nu nevoi materiale și vitale, sunt resimțite mai mult ca *o formă liberă a activității omenești, disociate de interesele practicii și, prin urmare, mai apropiată de joc*” [12, p. 72]. Un șir de idei concludente formulează Г. Гурвич, care susține că valorile sunt echivalente cu atitudinea pe care membrii unui grup social o au față de ei înșiși, față de produsele activității lor, față de ambianța în care trăiesc. Autori reprezentativi în domeniu au determinat conotații și dimensiuni ale conceptului de *valoare artistică*: I. Gagim [18], care abordează axiologic dimensiunea educației; N. Silistraru cu sistemul

de valori naționale; L. Cuznețov sursa care profilează soluțiile educației moderne prin educația prin optim axiologic și implementarea valorilor fundamentale/universale [16].

În lucrările cercetătorilor atestăm problema formării valorilor estetice și a valorilor general umane, în special, însă domeniul de formare a valorilor artistice este investigat secvențial. Cercetările menționate, dar și starea actuală a domeniului, care a generat o serie de contradicții în sistemul de instruire coregrafică în complexitatea sa progresivă, confirmă actualitatea temei de cercetare. Astfel, se face evidentă **contradicția** dintre exagerarea laturii tehnice de interpretare, rămânând pe plan secundar laturile esențiale: trăirea, sensibilitatea, expresivitatea artistică, cultivarea sufletească, înălțarea spirituală și formarea spiritului de continuitate a tradițiilor populare, formarea convingerilor față de promovarea folclorului autentic, dezvoltarea și completarea performantă a patrimoniului cultural cu noi opere coregrafice autentice, atestându-se o pregnantă incoerență între valorile artistice și valorile general-umane în structura finalităților profesionale.

Această stare a lucrurilor a generat **problema cercetării**: Care sunt reperatele teoretico-aplicative de formare a valorilor artistice studenților-profesori de dans în instruirea coregrafică în vederea valorificării laturilor esențiale, consemnate de sensibilitatea și expresivitatea artistică?

Scopul cercetării constă în determinarea reperelor teoretico-aplicative de formare a valorilor artistice studenților-profesori de dans, în contextul cunoașterii, înțelegerii, interiorizării acestora în procesul instruirii coregrafice.

Ipoteza cercetării: Procesul de instruire coregrafică în cadrul învățământului superior poate avea un impact pozitiv în acțiunea de formare a valorilor artistice la studenți, dacă:

- va fi determinată baza teoretică și tehnologică de valorificare a operei coregrafice;
- vor fi stabilite valorile artistice ale artei coregrafice sub aspect pedagogic, în corelație cu aspectele filosofice și psihologice;
- vor fi demonstrate posibilitățile estetice (artistice) prin elaborarea și validarea *Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*;
- va fi implementată *Tehnologia de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza reperelor teoretice, praxiologice și coregrafice ale procesului de formare a valorilor artistice studenților-profesori de dans, în procesul de instruire coregrafică;

2. Identificarea evoluției dinamice a semnificațiilor, conținutului și a structurii valorilor artistice implementate prin cursurile de *Dans folcloric*, *Dans clasic* și *Dans modern*;

3. Studiarea analitico-sintetică a curriculumului privind formarea valorilor artistice la studenții-profesori de dans, în procesul de instruire coregrafică, din perspectiva

particularizării conexiunilor ce se stabilesc între elementele componente ale diverselor genuri de dans;

4. Stabilirea criteriilor și elaborarea instrumentarului în vederea valorificării valorilor artistice studenților-profesori de dans, în procesul de instruire coregrafică, în vederea promovării sensibilității și expresivității;

5. Elaborarea, implementarea și validarea prin experiment a Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică și a Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică;

6. Analiza calitativă și cantitativă a rezultatelor experimentului pedagogic.

Metodologia cercetării științifice. Investigația s-a realizat în baza studierii și valorizării concepțiilor și principiilor educației artistice și ale educației coregrafice, ale educației muzicale și ale educației plastice. În calitate de repere teoretice, privind formarea valorilor artistice la studenți, ca structură de bază a personalității lor, au servit: *teoria filosofiei artelor* R. Polin [30]; M. Scheler [31]; T. Vianu [27]; D. Pichiu, C. Albuț [25]; *cercetări în domeniul teoriei artelor*: B. Voicu [28], Aristotel [5], Platon; *cercetări în domeniul educației axat pe cultivarea estetică a individului și instruirea artistică a persoanelor de diferite vârste*: C. Cucuș [15], Gh. Bunescu [11], T. Vianu, Vl. Pâslaru, N. Silistraru [26], L. Cuznețov [16]; *unele aspecte filosofice și teze privind valorile estetice*: W. Allport [1], A. Antonescu [3], M. Hadîrcă [20]; *strategii și principii ale educației coregrafice*: Z. Guțu [19]; *cercetări în domeniul educației estetice*: L. Blaga [9], L. Bârlogeanu [6], Ș. Bârsănescu [7], V. Bîcikov [8], C. Borhan [10], A. Cîrlan [13], M. Dufrenne [17] ș. a.

Metode de cercetare: *teoretice*: documentarea științifică, descrierea, clasificarea, analiza comparativă, analitico-sintetică, sistematizarea, generalizarea; *practice*: experimentul pedagogic, chestionarul, conversația, anchetarea, interviul, observarea, testul; *statistico-matematice* de prelucrare a datelor experimentale și a rezultatelor cercetării actuale.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în: fundamentarea, implementarea și valorificarea *Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică / Modelul VASIC*, întru sporirea culturii coregrafice a studenților-profesori de dans în procesul de instruire coregrafică, prin care se promovează ideea *orchestricii trihotomice* ca esență conexionistă a genurilor de dans (dans folcloric, dans clasic, dans modern); identificarea *perspectivelor actuale de valorificare a competenței coregrafice* în procesul instruirii; revizuirea analitică a *semnificațiilor de bază ale valorii artistice* (conținut și structură), prin sintetizarea multitudinii semnificațiilor estetice și psihopedagogice; *definirea valorii artistice* și descriptorilor acesteia, identificarea *Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică* și dezvoltarea unui sistem complex de probe

practice pentru formarea valorilor artistice a studenților-profesori de dans; testarea *Fișei metodologice în perspectiva procesului de percepție a operei coregrafice*.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei de cercetare constau în *determinarea și valorificarea reperelor teoretico-aplicative* ale valorilor artistice la studenții-profesori de dans, structurate în *Modelul pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică / Modelul VASIC și Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*, ceea ce a condus la formarea valorilor artistice ale studenților, contribuind la creșterea culturii coregrafice, în vederea *direcționării* procesului instructiv spre accentuarea aspectelor de sensibilitate și expresivitate.

Valoarea teoretică a cercetării constă în argumentarea teoretică și metodologică a procesului de formare a valorilor artistice la studenții-profesori de dans; analiza noțiunilor de *valoare, valoare artistică, valoare estetică, cultură artistică, competență coregrafică*; examinarea evoluției aspectului de valoare artistică, evidențierea conținutului și a structurii valorilor artistice; determinarea criteriilor de evaluare și descrierea nivelurilor de formare a valorilor artistice; conceptualizarea și elaborarea *Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*, în vederea eficientizării procesului *formativ* al cursurilor *Dans folcloric, Dans clasic și Dans modern*.

Valoarea aplicativă a cercetării rezidă în identificarea Tehnologiei de formare și elaborarea unui *complex de probe, metode și forme practice*, orientat spre formarea valorilor artistice; descrierea nivelurilor și indicatorilor de formare a valorilor artistice la studenții-profesori de dans; validarea experimentală a *Modelului VASIC*, care poate fi aplicat cu succes și în cadrul altor discipline artistice.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic desfășurat la Facultatea Științe ale Educației și Informatică, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, pe un eșantion experimental alcătuit din 92 studenți (experimentul de explorare); 62 studenți (experimentul pedagogic de bază) și 6 cadre didactice, inclusiv prin intermediul ședințelor metodice și al activităților practice cu studenții.

Aprobarea rezultatelor științifice. Ideile de bază și rezultatele investigației teoretice și experimentale au fost promovate și aprobate prin intermediul comunicărilor la conferințele naționale și internaționale și la conferințele științifice anuale ale profesorilor și studenților de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Rezultatele cercetării au fost expuse în 30 lucrări științifice și practico-metodice, acestea fiind prezentate în lista bibliografică.

Cuvinte-cheie: valori artistice, valori estetice, instruire coregrafică, dans folcloric, dans clasic, dans modern, cultură coregrafică, profesor de dans, competențe coregrafice, perceperea operei coregrafice.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea include actualitatea și importanța problemei de cercetare, descrierea situației în domeniul de cercetare, problema, obiectul, scopul, obiectivele și ipoteza cercetării, metodologia cercetării științifice, noutatea și originalitatea științifică a cercetării, semnificația teoretică și aplicativă a cercetării, aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării, sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, „Abordări teoretice ale procesului de formare a valorilor artistice de tip coregrafic”, conține studiul epistemologic al problemei și scoate în evidență esența și conținutul conceptelor de bază: *dans folcloric, dans clasic, dans modern, instruire coregrafică, educație artistică, valori estetice și valori artistice*.

Precizarea esenței teoriilor și perspectivelor filosofice, sociologice, culturologice privind valorile artistice a asigurat evidențierea specificului acestora, ceea ce a contribuit la determinarea direcțiilor funcționale ale instruirii coregrafice în contextul formării valorilor artistice în învățământul superior pedagogic. Prin sinteză analitică s-a constatat că valoarea artistică este formată din unitatea semnificațiilor obiective care stau la baza unei opere, în cazul dat această operă întruchipându-se în dans. Operele de artă cu adevărat semnificative aparțin artiștilor care creează pentru binele omului și, prin urmare, protejează, afirmă și poetizează valorile semnificative ale vieții și culturii. În funcție de mai multe criterii, cum ar fi: autor/subiect creator, importanța, apartenența națională, amploarea, frecvența, domeniul de utilizare etc., valorile au fost structurate în multiple *clase de valori-axiologii*.

Reieșind din faptul că teleologia educației în lumea modernă se constituie integral pe valorile fundamentale ale naturii umane, ale culturii spirituale ale omului, atât ca valori preexistente educației, cât și ca valori create de educație, educația/instruirea coregrafică esențială formează subiecților abilități inovatoare, permite participarea în diverse domenii ale activității creative, introduce valorile diversității culturale, cultivă reacția la arte și gustul artistic, stabilește capacitatea de reechilibrare critică și ajută la modelarea atitudinilor individuale culturale. Stabilirea și reliefarea reperelor conceptuale, formularea criteriilor și notelor semnificative ale valorilor percepției artistice, care au fost corelate cu aspectele evoluției din punct de vedere metodologic și artistic a genurilor de dans, sunt un reper formativ esențial în asigurarea calității instruirii coregrafice în cadrul învățământului superior. Totodată, aspectul-cheie care a fost stabilit constă în necesitatea corelării domeniilor tematice în procesul de formare: *dans folcloric, dans clasic și dans modern*, care incumbă oportunități și valori estetice în inițierea și formarea valorilor artistice la studenții viitori profesori de dans în cadrul învățământului superior.

Valorile artistice și cele estetice constituie moduri de expresie a valorilor culturale. Valorile estetice formează o clasă de valori „care se raportează la ideea de frumos sau, mai exact, la proprietățile obiectelor considerate sub aspectul

forme/ configurației lor. Categoria frumosului rămâne fundamentală pentru orice sistem estetic, dar nu este mai puțin adevărat că frumosul nu constituie o categorie trans-istorică: dimpotrivă, el variază în funcție de epoci culturale, de coordonatele temporale și spațiale”, menționează cercetătoarea G. Duda. *Frumosul* nu apare încorporat doar în obiectele artistice, ci poate fi întâlnit într-o serie foarte mare de obiecte naturale, cum ar fi un luminiș în pădure, o cascadă, marea în amurg sau la răsărit de soare. Or, rezultă că valorile estetice au un câmp larg de manifestare. Într-o societate desăvârșită ca disciplină, unde armonia invizibilă se manifestă în existența profană pe care o percepem, *frumosul* este gândit mereu, pe de o parte, la nivel ideatic și, pe de alta, la nivel concret. Ceea ce înseamnă că frumosul nu este niciodată obiectiv sau subiectiv, ci deopotrivă aparent, aflându-se în existențele concrete și, esențial, frumosul ca idee ce poate fi perceput de suflet. Dar, deoarece lumea este într-o continuă transformare, ea trebuie să aibă un principiu care o stimulează și acest principiu al mișcării este numit de către filozofii epocii clasice „suflet”.

Dansul, alături de muzică și sport, reprezintă astăzi unul dintre elementele culturii tradiționale, indicând atașamentul pe care românii basarabeni îl au față de propria lor tradiție culturală. Fiind o totalitate de mișcări plastice, de gesturi și de pași, care se execută succesiv în ritmul unei muzici anumite, exteriorizându-i conținutul emoțional, dansul poate fi o manifestare artistică (dansul popular; profesionist) sau o formă de distracție în societate, precum este considerat dansul de salon. Evoluția artei dansului reprezintă un îndelungat proces istoric-cultural, de la dansurile vechi ale omului primitiv, care erau niște imitații ale mișcărilor caracteristice unor procese de muncă, până la formele complexe ale artei coregrafice contemporane. Dansul a atins o înaltă perfecțiune artistică încă în antichitate, ceea ce este reflectat în Figura 1.1.

Figura 1.1. Axa cronologică a evoluției artei dansului

Pentru a valorifica mijloacele de expresie ale artei dansului în cadrul actului de creație, de executare și instruire ca latură cultural-spirituală de ordin practic a activității umane, este indispensabilă cunoașterea și exploatarea izvoarelor apariției dansului per ansamblu.

În comparație cu valorile estetice, valorile artistice „au un câmp limitat de manifestare, deoarece se raportează doar la frumosul artistic, deci la obiectele considerate în calitatea lor de operă de artă, adică libere de orice utilitate imediată” [Ibidem]. Valorile artistice nu pot fi gândite decât în măsura în care trimit la un obiect înțeles ca un obiect artistic. Prin urmare, *valoarea artistică pendulează între caracterul obiectiv și subiectiv, reprezentând rezultatul unei acțiuni de alegere.*

Structura valorilor în cadrul disciplinelor artistic-estetice este exprimată de formula → valori fundamentale ale *humanitasului* (*adevărul, binele, frumosul, libertatea*), valori specifice *creației artistice* (estetice, morale, religioase, teoretice), valori contextuale (valori imanente și valori *in actu*) ale operei de artă. Totodată, este necesar să ținem seama că educația este renovarea calității umane în om, ce are loc în dialogul dintre educator și educat, și această actualizare se referă la ambele părți sau interlocutori (profesor – student, în cazul nostru).

Educația artistic-estetică din Republica Moldova este legată de școala educației artistic-estetice care s-a constituit în anii '80 ai secolului XX și care a elaborat concepte originale de educație artistic-estetică care, pentru prima dată argumentează *teleologia, conținuturile și metodologia* acesteia prin principii ale artei în interacțiunea cu principii ale didacticii generale și ale educației, completând principiile didacticii generale cu principii specifice ale educației artistic-estetice. Din cadrul acestei școli fac parte C. Cucuș, Vl. Pâslaru, I. Gagim, C. Șchiopu, Z. Guțu, M. Morari, M. Vacarciuc, E. Koroleova etc.

Capitolul 2, „Repere metodologice de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică reflectă conceptul de formare a valorilor artistice la studenții-profesori de dans din diverse perspective, și anume: filosofică, sociologică, psihologică și pedagogică, unde valoarea artistică are în vedere dezvoltarea capacităților creative și metodologice de creare a unei opere artistice specifice unei arte.

Artei i se acordă o funcție compensatorie de echilibrare a spiritului prin cultivarea aspirațiilor înalte și a afectelor.

Principalele relații ale omului în cadrul culturii sunt definite de *trihotomia culturii*, care se constituie din raporturile: *Om-Natură, Om-Om, Om-Absolut*. Aceste perspective stau și la baza procesului instruirii coregrafice.

Vl. Pâslaru constată că definirea valorii nu este indiferentă nici față de educație, în general, prin care se înțelege un sistem de acțiuni ordonate *epistemologic, teleologic, conținutal (axiologic) și tehnologic de formare-dezvoltare a ființei umane*, fiecare din componentele definitorii ale educației fiind o valoare, ca și acțiunea de a educa. Acest fenomen este prezentat în Figura 2.1.

Din punctul de vedere al finalităților, valoarea estetică presupune receptivitatea și creativitatea estetică, pe când valoarea artistică are în vedere dezvoltarea

capacităților creative și metodologice de creare a unei opere artistice specifice unei arte.

Figura 2.1. Influențele în formarea valorilor artistice la studenții-profesori de dans

Curriculumul ca valoare a educației. Principalul instrument de proiectare, instruire și formare a celor educați (studenți-profesori de dans) este *curriculumul* care reprezintă „una dintre cele mai importante valori ale educației” susține cercetătorul S. Cristea.

În acest sens, activitățile de predare-învățare-formare-evaluare capătă în procesul *instruirii coregrafice* specificul său, în primul rând, dansul fiind o activitate practică, bazată pe compunere-interpretare-audiovizualizare, în rezultatul căreia nu numai se produc valori ale persoanei, ci ele însele sunt considerate valori ale educației. Constatăm deci că toate structurile curriculumului la *instruirea coregrafică* reprezintă și provoacă valorile educației, astfel și curriculumul însăși este o valoare a educației fiind foarte important în întregul complex de acțiuni educaționale. În contextul dat, formarea valorilor artistice la studenții-profesori de dans impune o abordare interdisciplinară a domeniului de *educație coregrafică*: coreologic, psihologic și pedagogic.

În scopul pregătirii specialiștilor în domeniul educației coregrafice, Program de studiu *Dans popular și clasic*, în instituțiile de învățământ superior pedagogic a fost elaborat curriculumul la disciplina *Incursiuni în Opera Coregrafică* care va asigura eficacitatea procesului de predare-învățare-evaluare a cursurilor de dans și va permite viitorului cadru didactic posibilitatea selectării unor strategii de organizare a demersului educațional corespunzătoare standardelor de specialitate și cerințelor pieței muncii.

Dezvoltarea creativității în cadrul activităților coregrafice include formarea competențelor de exprimare liberă a propriilor viziuni și preferințe în redarea temelor și subiectelor lucrărilor coregrafice. Pentru dezvoltarea cât mai eficientă a

competențelor coregrafice în învățământul superior pedagogic se propune ca procesul didactic să fie axat pe principii specifice instruirii coregrafice.

În procesul de elaborare a reperelor conceptuale și metodologice de formare a valorilor artistice la studenți în procesul de instruire coregrafică ne-am axat pe abordarea axiologică a educației; teoria valorilor și a valorilor artistice; reperatele axiologice ale artei coregrafice; legitățile psihologice și pedagogice de formare a valorilor artistice la studenți în procesul de instruire coregrafică.

La elaborarea modelului (Figura 2.2.), am pornit de la ideea că, datorită calității sale, modelul pedagogic este un instrument universal și indispensabil.

Modelul pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică (Modelul VASIC) reprezintă o construcție teoretică necesară pentru valorificarea reperelor epistemologice și praxiologice în formarea profesională din perspectiva configurării valorilor artistice.

La nivelul unu al Modelului este prezentat raportul dialectic dintre cele două noțiuni-cheie ale cercetării: *valorile artistice* și *valorile coregrafice* ca repere funcționale. Valorile coregrafice sunt reprezentate aici ca valori *in actu* sau acționale, care se formează și se dezvoltă în procesul instructiv.

La nivelul doi se plasează valorile fiecărui gen de dans, selectate după principiului asemănării și deosebirilor, fapt care trebuie să fie conștientizat și acceptat de către studenți în procesul instructiv. De asemenea, relația respectivă este completată de esențele instructive: principiile educației coregrafice, formarea competenței coregrafice, nuanțarea activității de învățare a dansului.

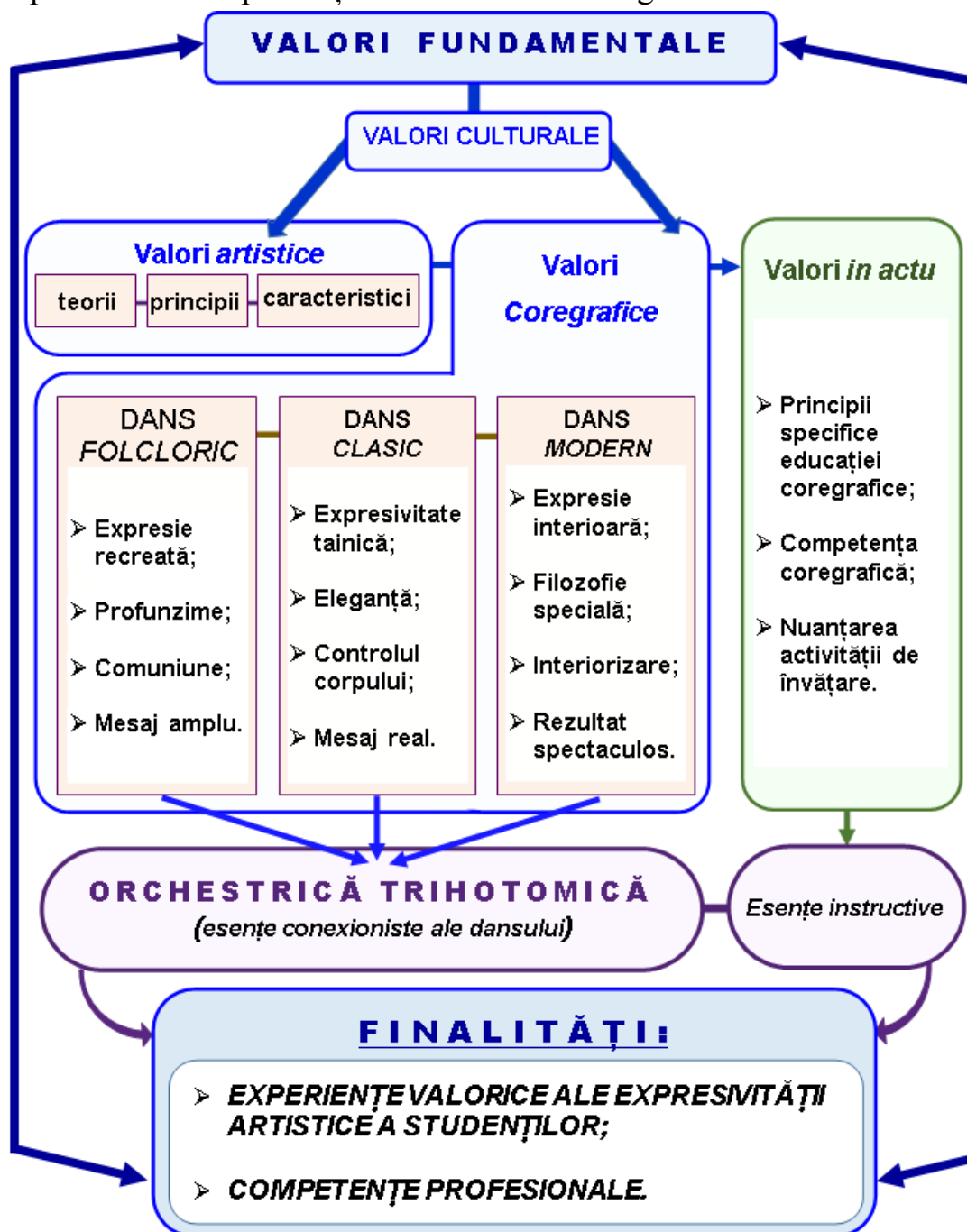
La nivelul trei ne-am oprit la noțiunea inovativă de **orchestrică trihotomică**. În afara faptului că această noțiune reflectă adecvat viziunea pe care o promovăm, rezumând sintetic că valorilor artistice le corespund valorile coregrafice ale studenților, această noțiune traduce la fel de adecvat realitatea valorilor *in actu*, implicând un parcurs conexiionist în procesul instructiv al celor trei genuri de dans.

Astfel, putem reafirma că interpretarea conexiionistă sau *orchestrica trihotomică*, prin care se fixează discursului instructiv un loc deosebit, instituindu-l ca entitate conexă, este relevantă.

Abordarea psihologică a formării valorilor artistice la studenți, în procesul de instruire coregrafică, se axează pe psihologia artelor (legitățile creativității coregrafice, dimensiunea emoțională, atitudini, motivația etc.), psihologia valorilor (valorile artistice) și psihologia formării valorilor artistice la studenți (principiile creativității, interiorizării și producerii valorilor). Abordarea pedagogică a formării valorilor artistice la studenții-profesori de dans rezidă în cercetarea de pe pozițiile paradigmei umaniste și axiologice în educație: valorile umaniste, integralitate, frumosul, valorificarea potențialului axiologic al artei coregrafice, ceea ce asigură cadrul teoretic de

conceptualizare și modernizare a formării valorilor artistice la studenți în procesul de instruire coregrafice.

Particularitățile *Modelului VASIC* țin de integrarea lui în procesul general de formare profesională a specialiștilor în domeniul coregrafiei.

Figura 2. 2. Modelul pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică

În Capitolul 3, „Valorificarea experimentală a Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică”, se configurează experimentul pedagogic în totalitatea etapelor sale (de explorare, de constatare, de formare și de control) în baza *Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*.

Este explicat designul cercetării (Tabelul 3.1.), este prezentată dezvoltarea fiecărei etape, a acțiunilor și activităților investigate; se expun și se examinează rezultatele obținute; se evidențiază termenii de realizare a cercetării și concluziile efectuate pe baza investigației experimentale.

Tabelul 3.1. Designul experimental

<i>Etapa</i>	<i>Perioada</i>	<i>Subiecți antrenați în cercetare</i>
De explorare	2013-2016	92 de studenți de la programul de studii licență Dans
Metode:		
1. Chestionar de identificare a valorilor prioritare, ca orientări principale, în viața studentului-profesor de dans (de Schwartz Shalom H)		
2. Test de analizare a gândirii imaginativ-creative la studenții-profesori de dans (de P. Torrance)		
De constatare	2016-2017 2017-2018 2018-2019	62 de studenți de la programul de studii licență Dans, anul I, septembrie
Metode:		
1. Ancheta privind gradul de determinare și evaluare a valorilor artistice a operelor de coregrafie		
2. Autoevaluarea predilecției pentru genurile operei coregrafice		
De formare	2016-2017 2017-2018 2-18-2-19	38 de studenți de la programul de studii licență Dans în anul I și II
Program formativ și probe de evaluare		
De control	2017-2018 2018-2019 2019-2020	62 de studenți de la programul de studii licență Dans, anul II, mai

Pentru a observa mai clar dinamica schimbărilor la nivelul de manifestare a valorilor artistice la studenții specialității de profil coregrafic, experimentul pedagogic a fost desfășurat pe un eșantion format din 62 de subiecți (38 formare și 24 control) și 6 profesori, conform tehnicii de cercetare *before-and-after method*, de tipul *înainte și după*. Eșantioanele de tipul *înainte și după* (investigarea unui singur eșantion conform *before-and-after method*), utilizat în cercetare, presupune realizarea acțiunilor de constatare, de formare și de verificare pe unul și același eșantion

Etapa1. Faza experimentului de explorare a fost realizată la începutul anului de studii pentru studenții din anul I, promoțiile anilor 2013-2016, specialitatea *Dans*. În total, în perioada 2013-2016, au fost testați 92 de studenți. În acest interval de timp au fost aplicate două metode de cercetare: chestionarul/testul de identificare a valorilor prioritare, ca orientări principale, în viața studentului-profesor de dans (de Shalom H. Schwartz) și testul de analizare a gândirii creative imaginative la studenții-profesori de dans (de P. Torrance).

Pentru cercetarea noastră sunt relativ importante toate valorile general-umane prezentate grafic și tabelar. În momentul admiterii la învățământul superior în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, studenții viitori profesori de dans

acordă cea mai mare atenție aspectului de *succes*, care a acumulat 20,6%. Evident, într-o epocă a globalizării, a vitezei evenimentelor și a posibilităților, îndeosebi celor financiare, studenții sunt ademiniți de a deveni faimoși, într-un timp record, în lumea dansului, astfel fiind pregnantă alegerea studenților pentru valoarea *succesului* (Tabelul 3.2.).

Tabelul 3.2. Lista valorilor prioritare, ca orientări principale, în viața studentului-profesor de dans (după Shalom H. Schwartz)

Valorile	2013	2014	2015	2016	Total nr. studenți	%
<i>Libertate</i>	3	3	2	2	10	17,64%
<i>Creativitate</i>	2	2	1	2	7	10,3%
<i>Respect pentru tradiții</i>	3	3	1	2	8	13,23%
<i>Lumea frumuseții - frumusețea naturii și a artei</i>	2	2	1	2	7	10,3%
<i>Sănătate</i>	2	3	2	2	9	13,23%
<i>Curiozitate</i>	2	2	3	3	10	14,7%
<i>Succes</i>	4	3	3	1	11	20,6%

La faza a doua a experimentului de constatare, pentru a putea fi stabilită scara individuală de valori artistice ale studenților-profesori de dans, au fost aplicate chestionarele respective, elaborate în baza criteriilor de manifestare a valorilor artistice generalizate și structurate în două variabile:

1. Ancheta privind gradul de determinare și evaluare a valorilor artistice a operelor de coregrafie.
2. Ancheta privind autoevaluarea predilecției pentru genurile operei coregrafice.

Experimentul de constatare a avut ca scop observarea capacităților de percepere a operelor de artă coregrafică și a genurilor coregrafice ale studenților. Am considerat de cuviință să realizăm probe care ar scoate în evidență aptitudinile de percepere a operelor de artă ale studenților-profesori de dans. Astfel, putem conchide că parcurgerea unităților de conținut elaborate de noi, din cadrul disciplinelor *Dans folcloric*, *Dans clasic* și *Dans modern* a influențat în mod pozitiv nu doar formarea personalității studenților-profesori de dans, unde sunt rafinate și specificate calitățile semnificative, din punct de vedere profesional, ale viitorilor profesori de dans (creativitatea, stabilitatea emoțională, cunoștințele, abilitățile care contribuie la implementarea activităților practice în echipă), dar au format și au dezvoltat valorile artistice, ce reprezintă finalități de competențe specifice.

Etapa 2. Experimentul de formare reprezintă următoarea etapă a experimentului pedagogic și a avut drept scop valorificarea Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților prin disciplinele *Dans folcloric*, *Dans clasic* și *Dans modern* pe baza Modelului VASIC elaborat, folosind sarcini didactice, exerciții, situații de problemă, vizând perceperea/receptivitatea, creația, interpretarea și reflecția. *Experimentul de formare* a inclus, de asemenea, valorificarea pe cale

experimentală a *Fişei metodologice în vederea elaborării și derulării procesului de percepere a operelor coregrafice*.

Etapa de control. Obiectivele principale ale experimentului pedagogic vizează, la etapa de control, validarea Tehnologiei de formare în aspectul percepției unei opere coregrafice și ilustrarea nivelului de formulare individualizată a capacităților studenților de a distinge a unei opere coregrafice conform unor indicatori. Proba de control a presupus reluarea *anchetei privind gradul de determinare și evaluare a valorilor artistice ale operelor de coregrafie și autoevaluarea predilecției pentru genurile operei coregrafice*. Evaluarea s-a efectuat conform aceluiași criterii la faza de constatare a experimentului pedagogic. Rezultatele sunt incluse în Tabelul nr. 3.3 și relevă evoluția în formarea capacităților de percepere a unei opere coregrafice.

Rezultatele introduse în Tabelul 3.3 demonstrează nivelul de receptare/percepere a valorilor artistice ale operelor de coregrafie la aceiași studenți incluși în experimentul pedagogic, doar că la anul II de studii la ciclul I, pentru a observa mai deslușit evoluția sau involuția nivelului analizat.

Privind în ansamblu capacitățile studenților, se conchide faptul că lotul de cercetare, spre sfârșitul anului II de studii la ciclul I, conștientizează importanța metodologiei de orientare spre perceperea operei de artă coregrafică, înregistrând o creștere evidentă a nivelului de receptare/percepere a valorilor artistice a operelor de coregrafie cu 14,3% și 17,8% a *impactului emoțional*, poziționându-se astfel la un nivel *mediu și înalt*.

Inteligența emoțională a fost un subiect important și controversat în ultimele decenii. Inteligența emoțională este cheia pentru simțire, gândire, învățare, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor. Această modificare este una fundamentală și naturală, deoarece prin „*impactul emoțional*” studentul-profesor de dans își manifestă valorizarea calităților estetice, cărora în mod intenționat le dă viață prin crearea sau consumarea operelor de coregrafie. Anume asigurării acestei *plăceri* emoționale i-a fost atrasă atenția în procesul experimentului formativ. Deși *rolul și aspectul estetic al costumului/ imaginea dansatorului* în estetica operei coregrafice au mare importanță, totuși acestea nu sunt hotărâtoare, după cum se și observă poziționarea la o cotă *medie*, ca și în anul I de studii, la ciclul I, al nivelului de receptare a valorilor artistice ale operelor de coregrafie, o descreștere a acestei variabile spre anul II (an absolvent).

Diferența în receptarea cognitivă și emoțională a montărilor de artă coregrafică proprii, prin cunoașterea conținutului încorporat cu forma operei de către studenți și profesori, este una semnificativă. Evaluarea montărilor coregrafice din perspectiva valorilor artistice este un proces continuu, care durează în timp, și care își prelungește acțiunea la *ciclul II (Master)* și la *formarea continuă*. Arta este o experiență a

adevărului, a misterului. Contemplarea operei de artă coregrafică presupune actualizarea acestui orizont în receptor/spectator, astfel încât individul/studentul devine parte integrată într-un mod propriu ontologic.

Aplicarea chestionarului, rezultatele căruia sunt descrise în Tabelul 3.3, a fost posibilă începând cu sfârșitul anului I, ca rezultat al implementării competențelor artistice specifice în curriculumul disciplinelor *Dans folcloric, Dans clasic și Dans modern*.

Tabelul 3.3. Nivelul de receptare/percepere a valorilor artistice a operelor de coregrafie (comparat)

Valori	Anul de studii	Nr. studenți chestionați	Niveluri							
			înalt		mediu		sub mediu		scăzut	
			nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Originalitatea	2016-2017	12	5	17,8	4	14,3	1	3,6	2	7,14
	2017-2018	7	2	7,14	3	10,7	2	7,14	0	0,0
	2018-2019	9	3	10,7	3	10,7	1	3,6	2	7,14
Imaginea de ansamblu	2016-2017	12	6	21,4	5	17,8	0	0,0	1	3,6
	2017-2018	7	5	17,8	1	3,6	1	3,6	0	0,0
	2018-2019	9	4	14,3	3	10,7	1	3,6	1	3,6
Sincronizarea mișcărilor cu muzica	2016-2017	12	4	14,3	4	14,3	2	7,14	2	7,14
	2017-2018	7	3	10,7	2	7,14	1	3,6	1	3,6
	2018-2019	9	3	10,7	4	14,3	1	3,6	1	3,6
Logica desfășurării acțiunii	2016-2017	12	3	10,7	4	14,3	3	10,7	2	7,14
	2017-2018	7	5	17,87	1	3,6	1	3,6	0	0,0
	2018-2019	9	4	14,3	3	10,7	1	3,6	1	3,6
Semnificația etică	2016-2017	12	4	14,3	4	14,3	3	10,7	1	3,6
	2017-2018	7	3	10,7	2	7,14	1	3,6	1	3,6
	2018-2019	9	4	14,3	3	10,7	1	3,6	1	3,6
Aspectul estetic al costumului/ imaginea dansatorului	2016-2017	12	5	17,8	4	14,3	1	3,6	2	7,14
	2017-2018	7	4	14,29	1	3,6	2	7,14	0	0,0
	2018-2019	9	4	14,29	3	10,7	1	3,6	1	3,6
Impactul emoțional	2016-2017	12	5	17,8	4	14,3	1	3,6	2	7,14
	2017-2018	7	2	7,14	3	10,7	2	7,14	0	0,0
	2018-2019	9	3	10,7	3	10,7	1	3,6	2	7,14
Impactul ideologic/ intelectual	2016-2017	12	6	21,4	5	17,8	0	0,0	1	3,6
	2017-2018	7	5	17,8	1	3,6	1	3,6	0	0,0
	2018-2019	9	4	14,3	3	10,7	1	3,6	1	3,6
Muzica (acompaniamentul muzical)	2016-2017	12	4	14,29	4	14,29	2	7,14	2	7,14
	2017-2018	7	3	10,7	2	7,14	1	3,6	1	3,6
	2018-2019	9	3	10,7	4	14,29	1	3,6	1	3,6

Rezultatele descrise în acest tabel se referă la perceperea artistică a operei coregrafice și la „plăcerea” pe care o trăiesc studenții prin crearea și consumul de operă coregrafică. Variabila „*Impactul emoțional*” reprezintă o *resursă* de preț pentru noutatea și valoarea adăugate în procesul instruirii coregrafice.

Pe marginea problemei de cercetare abordate în procesul de instruire a cursurilor *Dans folcloric, Dans clasic și Dans modern*, am conceput un chestionar ce a fost adresat profesorilor încadrați în activitatea Catedrei *Pedagogie Preșcolară, Educația fizică și Dans*, specialitatea *Dans*. Eșantionul care a răspuns întrebărilor chestionarului a fost format din 6 profesori de dans cu o pregătire profesionistă în domeniul dansului clasic, folcloric și modern. Chestionarul a cuprins un număr de întrebări legate de nivelul actual de pregătire artistică a studenților la etapa incipientă, adică în momentul admiterii la studii la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” la ciclul I.

Întrebarea nr.1: *Conform propriei păreri, repartizați potrivit clasamentului valoarea componentelor pregătirii artistice la studenți (viitori profesori de dans)*. Cu referire la valoarea componentelor pregătirii artistice, observăm următorul clasament prezentat în Tabelul 3.4.

Tabelul 3.4. Componentele formării artistice la studenții-profesori de dans

Tipuri de pregătire	<i>Esteticul</i>	<i>Plastici-tatea</i>	<i>Expresi-vitatea</i>	<i>Creativi-tatea</i>	<i>Originali-tatea</i>
<i>Media valorilor (puncte)</i>	2,4	2,8	3	2	1,2
<i>Clasament</i>	3	2	1	4	5

În arta coregrafică, *expresivitatea* este capacitatea dansatorului/interpretului de a reda mesajul operei/lucrării coregrafice prin expresii faciale, pantomimă, gest, mișcare. Una din trăsăturile individuale ale unui dansator care reușește să capteze atenția spectatorului este *expresivitatea artistică*, astfel, ea ocupă locul I în clasamentul nostru. Evidențiem că plasticitatea corporală este componenta specifică și obligatorie pentru dansul clasic și dansul modern, însă, la executarea trucurilor din dansul folcloric, componentei (plasticității) îi revine un loc de frunte, clasând-o pe locul II.

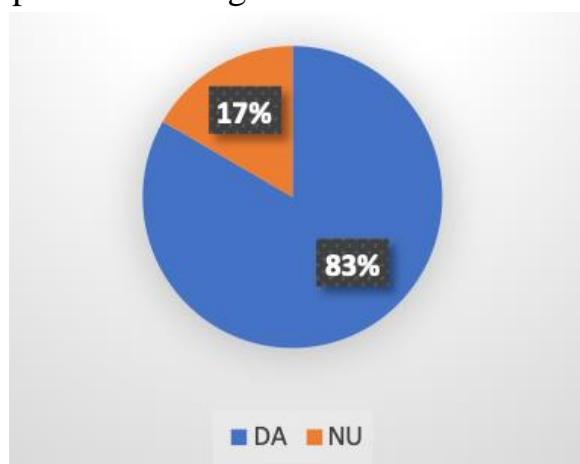
Analizând itemii următori, observăm că opiniile profesorilor de dans sunt convingătoare în ceea ce privește decizia de a clasa esteticul execuției artistice pe locul III, cu media valorilor de *2,4 puncte*, reprezentând importanța frumosului existent în arta coregrafică, atribuit nivelului educației artistice și exprimat la nivel informativ-formativ. Pe locul IV se plasează creativitatea, cu media valorilor de *2 puncte* și locul V – originalitatea, cu *1,2 puncte*, care are prin autenticitate, o valoare reală, de necontestat. Creativitatea și originalitatea sunt categorii ale inteligenței motrice, determinând competența de execuție.

Posibilitățile de mișcare în arta coregrafică sunt nemărginite atâta timp cât dansatorul/interpretul, iar în cazul nostru studentul-profesor de dans, își folosește

imaginația și creativitatea. Toate acestea înzestreză studentul cu individualitate, memorie și formează un aspect artistic. Pregătirea compozițiilor coregrafice prin căutarea mișcărilor și a combinațiilor de mișcări, lucrul cu acompaniamentul muzical, formarea și perfecționarea compozițiilor coregrafice și dezvoltarea calităților de execuție, ajută la formarea virtuozității și a artistismului la studenții de la specialitatea *Dans*.

Întrebarea nr. 2: *După părerea dumneavoastră, este necesar ca expresivitatea artistică, la studenții de la specialitatea Dans, să fie realizată în procesul de predare-învățare încă de la etapa incipientă cu un program bine stabilit?*

Din numărul total al profesorilor de dans chestionați, 83% afirmă un acord în cazul componentei *expresivitate artistică*, fiind necesară dezvoltarea ei în procesul de predare-învățare la disciplinele *Dans clasic*, *Dans folcloric* și *Dans modern*, cu un program bine determinat prezentat în Figura 3.1.

Figura 3. 1. Necesitatea implementării unei programe speciale de dezvoltare a expresivității artistice

Astfel, concludem că *expresivitatea artistică*, în calitate de concordanță exactă și completă a compoziției coregrafice interpretate (de la o combinație educațională la o imagine artistică-scenică), are ca fundament intenția autorului, baza muzicală, propria atitudine întemeiată pe emoționalitate. În momentul interpretării lucrărilor coregrafice, dansatorul/interpretul întruchipează ideile generate de propria imaginație, căutând să-și dezvăluie lumea interioară cu ajutorul diferitor mijloace artistice.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Afirmând o dată în plus că valorile artistice reprezintă suma esențelor deduse din diversitatea structurală a operelor coregrafice, vom putea fixa drept constante următoarele *idei concluzive*, articulate între ele în baza ordinii logice a redării reflexive. Încercând o privire de ansamblu asupra demersului investigațional, se detașează o estetică ce a evoluat odată cu parcursul cercetării, clarificându-se în câteva arhitecturi ideatice.

- Analiza și interpretarea teoretică au permis dezvoltarea esenței conceptelor de bază: *valoare, valoare artistică, valoare estetică, dans folcloric, dans clasic, dans modern*, cu repercusiuni în *instruirea coregrafică*. Precizarea esenței teoriilor și perspectivelor filosofice, sociologice, culturologice privind valorile artistice a asigurat evidențierea specificului acestora, ceea ce a contribuit la determinarea ***direcțiilor funcționale ale instruirii coregrafice*** în contextul formării valorilor artistice studenților-profesori de dans. Prin sinteză analitică s-a constatat că valoarea artistică este formată din unitatea semnificațiilor obiective care stau la baza unei opere, în cazul dat această operă întruchipându-se în dans. Reieșind din faptul că teleologia educației în lumea modernă se constituie integral pe valorile fundamentale ale naturii umane, ale culturii spirituale ale omului, atât ca valori preexistente educației, cât și ca valori create de educație, instruirea coregrafică esențială formează subiecților abilități inovatoare, permite participarea în diverse domenii ale activității creative, introduce valorile diversității culturale, cultivă reacția la arte și gustul artistic, stabilește capacitatea de reechilibrare critică și ajută la modelarea atitudinilor individuale culturale. (Capitolul 1, subcapitolele 1.1. și 1.2.)

- Tentativele teoretice, la care se adaugă cele praxiologice în diverse planuri analitice, au urmărit să reflecte ***particularitățile de formare a valorilor artistice*** ale studenților, în procesul de instruire coregrafică: dans clasic, dans folcloric, dans modern, conexiunea activității specifice cu cele generale și conexiunea dintre cursurile de dans valorificate. S-a urmărit ideea că artei i se acordă o funcție compensatorie de echilibrare a spiritului prin cultivarea aspirațiilor înalte și a afectelor. Abordarea educației prin arte acceptă opțiuni multiple și combinate, cum ar fi: muzică și dans, muzică și pictură, teatru și cinematografie, muzică și teatru, fotografie și arte plastice, neignorându-se legea echilibrului și a coerenței conținuturilor specifice fiecărui domeniu artistic. S-a dedus că finalitățile urmărite trebuie să pună în evidență posibilitatea orientării proceselor de învățare și perfecționare artistică prin abordarea educației interdisciplinare și valorizarea aspectelor ce au ca scop comun formarea capacității de selecție și apreciere a frumosului, a interesului pentru artă, pentru calitatea estetică a existenței umane.

- În viziunea pe care o propunem, ***competența coregrafică*** recuperează o parte din complexitatea reală a fenomenului de valoare artistică, întrucât aspectele pe care le avem în vedere pot fi considerate ca emanații ale formării rezultative, reprezentând competențe artistice, etapele de formare a cărora se condiționează reciproc și constituie un ciclu continuu, care avansează performanțele artistice ale studenților. Este important de conștientizat că în practica universitară competența artistică ține de anumite domenii de activitate. În educația coregrafică, spre exemplu, aceste domenii sunt: audio-vizualizare, dans (interpretare), creație, reflecție. Însă ***formarea competenței coregrafice*** nu se epuizează în cadrul acestor domenii, ci presupune

competența de audio-vizualizare-receptare a dansului; competența de improvizare; competența de creație; competența de analiză-caracterizare. Aprofundând această viziune, putem afirma că valorile artistice, formate în timpul instruirii (prin valori coregrafice) se axează pe „*cunoștințe* – limbaj coregrafic, opere coregrafice, valorile artei coregrafice; *capacități* – artistice/ interpretative, estetice și *atitudini* – gen de artă coregrafică, preferințe estetice, gustul estetic. Valorile care se manifestă în procesul *instruirii coregrafice* poartă numele de *competențe generale ale studentului* (*emotivitatea, imaginația, gândirea creativă, conștiința coregrafică, inteligența coreică*) și determină, până la urmă, valoarea spirituală ca devenire supremă a oricărei educații. Astfel, finalitatea *instruirii coregrafice*, la etapa actuală, fiind tratată ca o valoare, înglobează funcțiile și finalitățile valorilor culturii, în general, în procesul căreia omul cunoscând/valorificând lumea, se cunoaște pe sine, devenind o *valoare spirituală*.

- Prin valorificarea abordărilor filosofice, psihologice, sociologice și pedagogice, au fost reprezentate fundamentele necesare pentru **conceptualizarea și elaborarea Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică (Modelul VASIC)**. În viziunea pe care o reprezentăm, în Model figurează **noțiunea de orchestră trihotomică**, ca element de noutate. În procesul de instruire coregrafică, abordarea psihologică a formării valorilor artistice la studenți se axează pe psihologia artelor (legitățile creativității coregrafice, dimensiunea emoțională, atitudini, motivația etc.), psihologia valorilor (valorile artistice) și psihologia formării valorilor artistice la studenți (principiile creativității, interiorizării și producerii valorilor). Abordarea pedagogică a formării valorilor artistice la studenții-profesori de dans rezidă în cercetarea de pe pozițiile paradigmei umaniste și axiologice în educație: valorile umaniste, integralitate, frumosul, valorificarea potențialului axiologic al artei coregrafice, ceea ce asigură cadrul teoretic de conceptualizare și modernizare a formării valorilor artistice la studenți în procesul de instruire coregrafice.

- Prin realizarea investigațiilor experimentale, s-a demonstrat faptul că variabilele cercetării au fost reprezentate de indicatori ai valorilor artistice viabili, care au permis anumite constatări privind nivelul de formare a valorilor artistice la fiecare etapă a experimentului pedagogic. Experimentul pedagogic a condus la verificarea situației reale privind instruirea studenților-profesori de dans în învățământul superior, situație care a direcționat procesul de formare a valorilor artistice, fundamentat pe **Tehnologia de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică**. S-a constatat, astfel, că obiectivele cercetării experimentale au fost realizate, iar rezultatele obținute din aplicarea metodelor statistice au dovedit prin diferențe semnificative înregistrate eficiența Modelului VASIC, Tehnologia de formare se axează pe interconexiunea cunoașterii științifice, a cunoașterii empirice și

a cunoașterii artistice; valorile artistice ale artei coregrafice, corelate cu cele prezentate în conținutul disciplinelor *Dans folcloric, Dans clasic, Dans modern*; demersul teleologic al formării valorilor artistice la studenți, în procesul de instruire coregrafică: (structura valorilor artistice în valori-creativitate, valori-percepție (atitudine) și valori-emoție; corelarea finalităților de formare a valorilor artistice la studenți, în procesul de instruire coregrafică, cu valorile artistice de creativitate, cu valorile de percepție (atitudine), cu valorile emoționale, dar și cu valențele și conținutul disciplinelor *Dans folcloric, Dans clasic, Dans modern*. Ansamblul de instrumente formative a pus în evidență **performanțele studenților-profesori de dans** și a valorificat perceperea operei coregrafice de către aceștia, diferențele procentuale consemnând ***o creștere de la 10,5% la 34 % la nivel înalt***.

Analizând rezultatele finale ale experimentului pedagogic, s-a dedus că formarea valorilor artistice studenților are un plus de rezultativitate și sunt convingătoare în ceea ce privește plasarea ***sensibilității și expresivității pe primul loc*** în ierarhia valorilor, care este capacitatea dansatorului de a reda mesajul operei coregrafice prin diverse expresii (faciale, pantomimă, gest, mișcare etc.). Aceste rezultate confirmă ipoteza și obiectivele cercetării. Or, ***rezultatele științifice care au condus la soluționarea problemei de cercetare*** constau în *determinarea și valorificarea reperelor teoretico-aplicative* ale valorilor artistice la studenții-profesori de dans, structurate în *Modelul pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică / Modelul VASIC și Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*, ceea ce a condus la formarea valorilor artistice ale studenților, contribuind la creșterea culturii coregrafice, *în vederea direcționării* procesului instructiv spre accentuarea aspectelor de sensibilitate și expresivitate.

Limitele cercetării vizează, în principal, dificultățile de operare a unor conținuturi extra-curriculum disciplinar.

RECOMANDĂRI PRACTICO-METODICE:

1. Reactualizarea prin investigații praxiologice a curriculumului la disciplinele Dans folcloric, Dans clasic, Dans modern din perspectiva includerii în el a ***componentei dezvoltarea percepției operei coregrafice***, fapt care ar contribui la eficientizarea activității de formare a valorilor artistice.

2. Elaborarea unui ***sistem de valori artistice*** în contextul provocărilor sociale actuale și dimensionarea acestui sistem de valori artistice specifice artei coregrafice pe coordonata de elaborare a Cadrului Național al Calificărilor la specialitatea Dans.

3. Instrumentarul tehnologic propus în cercetare privind formarea valorilor artistice la studenții-profesori de dans, prin cercetări praxiologice suplimentare, poate fi aplicată în cadrul ciclului II și în cadrul cursurilor de formare continuă a profesorilor de dans, a coregrafilor prin elaborarea unui ***Ghid metodologic „Valori artistice – valori de dans”***.

4. Rezultatele cercetării pot fi puse la baza unei *Strategii de dezvoltare a învățământului pedagogic superior artistic*, care ar facilita activitatea managerilor instituțiilor de învățământ superior în promovarea valorilor artistice la nivel instituțional.

Bibliografia

1. ALLPORT, W. G. *Structura și dezvoltarea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991. 578 p. ISBN: 973-30-1151-7.
2. ANDREI, P. *Filosofia valorii*. Iași: Polirom, 1997. 238 p.
3. ANTONESCU, G. *Educație și cultură*. București: Cultură Românească, 1972. 225 p.
4. ANTONESEI, L. *Paideia. Fundamentele culturale ale educației*. Iași: Polirom, 1996. 347 p. ISBN: 973-9248-08-X.
5. ARISTOTEL, *Poetica*. Studiu introductiv și comentarii de D. M. Pippidi. București: Editura IRI, 1998. 285 p. ISBN: 973-97627-9-4
6. BÂRLOGEANU, L. *Paradigma educațional-umanistă în contextul postmodernității*. În: Păun, E., Potolea, D. *Pedagogie: Fundamente teoretice și demersuri aplicative*. Iași: Polirom, 2002. 248 p. ISBN: 973-681-106-9.
7. BÂRSĂNESCU, Ș., VĂIDEANU, G. *Educația estetică*. București: Didactică și Pedagogică, 1961. 146 p.
8. BÎCIKOV, V. *Estetica antichității târzii. Sec. II-III*. București: Meridiane, 1984. 420 p.
9. BLAGA, L. *Trilogia culturii*. București: Editura Humanitas, 2011. 461 p. ISBN: 978-973-50-2953-1.
10. BORHAN, CH. S., ZAHARIA, D. *Dimensiuni teoretice în artele actuale*. Iași: Artes, 2009. 158 p. ISBN: 978-973-8263-89-5.
11. BUNESCU, Gh. *Școala și valorile morale*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998. 268 p. ISBN: 9733051063 (9789733051060).
12. CIOS, I., DEMETRESCU, C., DENE, V. et. al. *Dicționar de artă, Forme, tehnici, stiluri artistice*, București: Meridian, 1995. p. 294, ISBN: 973-33-0268-6,
13. CÎRLAN, A. *Estetică și educație*. Iași: Prim, 2007. 39 p.
14. CRISTEA, S. *Curriculum pedagogic*. Vol. I. București: Didactică și Pedagogică, 2006. 552 p.
15. CUCOȘ, C. *Educația estetică*. București: Polirom, 2014. 224 p. ISBN: 97897349785.
16. CUZNEȚOV, L. *Filosofia și axiologia educației*. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2017. 121 p. ISBN: 978-9975-46-322-5.
17. DUFRENNE, M. *Fenomenologia experienței estetice. Obiectul estetic*. Vol. I. București: Meridiane, 1976. 138 p.
18. GAGIM, ION. *Știința și arta educației muzicale*, Chișinău, Editura ARC, 2004. 222 p. ISBN: 9975-928-07-02.
19. GUȚU, Z. *Educație estetică și educație artistică: concept și metodologie*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Învățământul universitar și piața muncii: conexiuni și perspective”*, 21 noiembrie, 2014. Chișinău: CEP USM, 2014.
20. HADÎRCĂ, M.(coord.), PĂSLARU, VL., CALLO, T. et. al. *Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare*. Chișinău: IȘE, 2011. 180 p.
21. MANTZARIDIS, G. *Globalizare și universalitate*. București: Editura Bizantină, 2002. 413 p. ISBN: 83-85857-58-3
22. MĂCIU M. *Știința valorilor în spațiul românesc*. București: Editura Academiei Române, 1995. 243 p. ISBN: 973- 27-0530-2.
23. MEHEDINȚI, S. *Civilizație și cultură*. Iași: Polirom, 1986. 241 p. ISBN: 973-9419-15-1.

24. PÂSLARU, VI. *Valoare și educație axiologică*. În: Didactica Pro..., 2006, nr.1(35), pp.5-10. ISSN: 1810-6455.
25. PICHIU, D., ALBUȚ, C. *Teoria valorii și elemente de praxiologie*. Iași: Gheorghe Asachi, 1994. 268 p. ISBN: 973-9178-34-0.
26. SILISTRARU, N. *Valori ale educației moderne*. Chișinău: IȘE, 2006. 176 p. ISBN: 9789975968508.
27. VIANU, T. *Introducere în teoria valorilor*. București: Albatros, 1997. 134 p. ISBN: 973-24-0441-8.
28. VOICU, B. *Valorile și sociologia valorilor*. Disponibil: <http://www.iccv.ro/valori/texte/valori-cvb,%20v4.pdf> (accesat: 9.09.2021) ISBN: 978-606-12-1225-5.

În limba străină

29. ALDO, M. *Storia della Danza*, IV-a edizione. Novara: TuttoDanza, 2008. 224 p. ISBN: 9788890335105 (1)
30. POLIN, R. *La creation des valeurs*. Paris: Librairie Philosophique, 1977. ISBN: 978-2-7116-0620-7.
31. SCHELER M. *Le formalisme en éthique et l'éthique matérielle des valeurs*. France : Sant Armand (Cher), 1995.

LISTA SELECTIVĂ A PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. Articole în diferite reviste științifice

1. TALPĂ, S. Aspecte metodice ale stilului dansului (H)ostropăț în repertoriul formațiilor din Republica Moldova. În: *Arta 2(AAV) / 2022*. Chișinău: Institutul Patrimoniul Cultural, pp. 87-91. ISSN: 2345-1181.
2. TALPĂ, S. Valorificarea dansului hora în spațiul românesc. În: *Arta, nr. 2(AAV)*. 2019. Chișinău: Institutul Patrimoniului Cultural, pp.114-118. ISSN 1857-1042/ ISSNe 1857-1050
3. TALPĂ, S. Metamorfoză identitară prin dansul folcloric „Drăgaica”. În: *Arta*, 2020, nr. 2(AAV), Chișinău: Institutul Patrimoniul Cultural. pp. 96-102. ISSN 1857-1042/ ISSNe 1857-1050.
4. TALPĂ, S. Metodologia de formare a valorilor artistice la studenții pedagogi: validarea experimentală. În: *Revistă de științe socioumane*. 2020. nr. 3(46). pp. 68-77. ISSN 1857-0119/ ISSNe 2587-330X.

2. Articole în culegeri științifice

5. TALPĂ, S. Dansul folcloric – sursă de promovare. În: „*Simpozionul național de studii culturale*” : dedicat Zilelor Europene ale Patrimoniului. 2022. Chișinău: Institutul Patrimoniului Cultural; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Filiala de Arte „Tudor Arghezi”. p. 41-41. ISBN: 978-9975-84-165-8.
6. TALPĂ, S. *Aspecte metodologice ale dansului hostropăț ca parte indispensabilă a repertoriului formațiilor de dans din Republica Moldova*. În: *Materialele Conferinței „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”*. 2021. Chișinău: Institutul Patrimoniul Cultural, pp. 62-62. ISBN: 978-9975-84-140-5.
7. TALPĂ, S. Dansul tradițional, folcloric (popular) și academic: probleme de actualitate și de cercetare a trăsăturilor caracteristice culturii Republicii Moldova. În: *Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare*, Vol. 1. 2020. Chișinău: Institutul Patrimoniul Cultural, pp. 81-89. ISBN 978-9975-84-123-8.

8. TALPĂ, S. Implementarea instrumentelor digitale în procesul de predare învățare a dansului clasic. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*, Seria 22, Vol.2. 2020, Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, pp. 528-533. ISBN: 978-9975-46-449-9; 978-9975-46-451-2.
9. TALPĂ, S. Importanța perceperii operelor coregrafice în formarea - dezvoltarea personalității studenților din cadrul programului dans. În: *Calitate în educație – imperativ al societății contemporane*, Vol. 2. 2020. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, pp. 517-523. ISBN 978-9975-46-482-6; 978-9975-46-484-0.
10. TALPĂ, S. Condiții psiho-pedagogice și artistice de formare a orientărilor valorice la studenți în procesul educației coregrafice. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*, Seria 21. Vol.2. 2019, Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. pp.86-95. ISBN: 978-9975-3370-3-8.
11. TALPĂ, S. Dansul Hora - de la ritual la divertisment. În: *Unicitate și diversitate prin folclor*, 2019. Chișinău: Garomont Studio, pp. 104-107. ISBN: 978-9975-134-66-8.
12. TALPĂ, S. Educația coregrafică – imperativul timpului. În: *Valorificarea patrimoniului etnocultural*. 2019. Chișinău: Institutul Patrimoniului Cultural, pp. 259-270. ISBN: 978-9975-84-105-4.
13. TALPĂ, S. Forme teatrale ale dansului Hora în Republica Moldova. În: *Simpozionul național de studii culturale*. 2019. Chișinău: „Primex-Com”, pp. 46-47. ISBN 978-9975-3358-0-5.
14. TALPĂ, S. Metodica predării dansului clasic în sistemul pregătirii studenților pedagogi/ Methodics of teaching classical dance in the training system of pedagogue students. În: *Preocupări contemporane ale științelor socio-umane*. 2019. Chișinău. pp. 511- 518. ISBN: 978-9975-3371-7-5.
15. TALPĂ, S. Formarea și dezvoltarea competențelor axiologice la studenții programului de studiu „Dans clasic și popular”. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*, Seria 20. Voi.2. 2018. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, pp. 133-141. ISBN 978-9975-46- 374.4; 978-9975-46-376-8.
16. TALPĂ, S. Formarea abilităților pedagogice la studenți prin dansul scenic popular. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*. Seria 19. Vol.2. 2017. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă“, pp. 76-80. ISBN: 978-9975-46-335-5.
17. TALPĂ, S. Procesul de relaxare și încordare al mușchilor ca unul din cele mai importante aspecte ale muncii studentului asupra sa în cadrul orelor de educație coregrafică. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*. Seria 18. Vol.2. 2016. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă“, pp. 29-34. ISBN 978-9975-46-294-5.
18. TALPĂ, S. Importanța dezvoltării abilităților fizice la viitorii antrenori de dans. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*. Seria 17. Vol.1. 2015. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă“, pp. 246-250. ISBN 978-9975-46-239-6.

3. Materiale/ teze la forurile științifice

19. TALPĂ, S., VACARCIUC, M. Expresivitatea artistică – componentă exhaustivă în procesul de predare-învățare la studenții-specialiști de „dans”/ Artistic expressiveness - exhaustive

component in the teaching-learning process for “dance”. În: *Materialele Conferinței internaționale „Provocări contemporane în educația artistică”*. 2021, Iași, pp.23- 24. ISSN: 2501-238X

20. TALPĂ, S., VACARCIUC, M., Методологические основы формирования художественных ценностей у студентов – учителей танца посредством реализации взаимосвязи различных практических курсов танца в материалы *Международной научно-практической конференции «Музыка, образование и культура: научно-методическое сопровождение*, Казахстан. Петропавловск. 2021. p.12-17. ISBN 978-601-322-164-2.

21. TALPĂ, S. Atribuirea comparativă a trăsăturilor metodologice și aspectuale ale dansului: popular scenic și de caracter. În: *Simpozionul național de studii culturale: dedicat Zilelor Europene ale Patrimoniului*. 2021. Chișinău: Fox Trading SRL. pp. 30-30. ISBN 978- 9975-3358-7-4.

22. TALPĂ, S. Formarea spiritului de continuitate a tradițiilor populare la studenți în procesul de predare-învățare a dansului folcloric. În: *Materialele Seminarului științifico-practic național cu participare internațională*. 2021, Chișinău: UPSC „Ion Creangă”. pp. 332-340. ISBN 978-9975-46-558-8.

23. TALPĂ, S. Problematika elementelor de limbaj coregrafic ca mijloace de expresie artistică /The problem of the elements of choreographic language as means of artistic expression. În: *Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională „Probleme ale științelor socioumanistice și ale modernizării învățământului”*, Vol. III. 2021. Chișinău: Universtatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, p.199-204, ISBN: 978-9975-46-562-5.

24. TALPĂ, S. Dansul „Moldoveneasca” – analiza și maniera interpretării elementelor de dans teatrale și tradiționale. În: *Materialele simpozionului „Simpozionul național de studii culturale”* 2020. Chișinău: Garomont Studio, pp.51-51. ISBN: 978-9975-3358-7-4.

25. TALPĂ, S. The formation of pedagogical students artistic communication competencies through the choreographic education. În: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*. 2020. Chișinău: „Print Caro”, pp. 92-93. ISBN 978-9975-3471-0-5.

26. TALPĂ, S. Dansul Bătuta – definiția ritmului moldovenesc. În: *Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare*. 2018. Chișinău: Institutul Patrimoniului Cultural, pp. 177-177. ISBN 978-9975-84- 063-7.

27. TALPĂ, S. Valorile artistice ale studenților specialității de profil coregrafic - nivelul de manifestare/ Artistic values of the students of the specialty of choreographic profile – level of manifestation. În: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*, Vol.2. 2020. Chișinău: , pp. 31-32. ISBN 978-9975-3311-7-3

28. TALPĂ, S. Methodics of teaching classical dance in the training system of pedagogue students. În: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*. 2019. Chișinău: „Print Caro”. pp. 108-109. ISBN 978-9975-3371-4-4.

29. TALPĂ, S. Evoluția dansului popular moldovenesc: istoria problemei reflectate în bibliografia de specialitate. În: *Conferința Valorificarea patrimoniului etnocultural al Republicii Moldova în cercetare și educație național de studii culturale*. 2018.

4. Note de curs /Suporturi de curs (aprobate de consiliul metodic, consiliul facultății)

30. TALPĂ, S. Suport de curs: *Metodologia predării dansului clasic III*, Chișinău: Garomont Studio, 2019, 52 p. ISBN 978-9975-134-35-4.

ADNOTARE

Talpă Svetlana

Formarea valorilor artistice la studenți în procesul de instruire coregrafică

Teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2023

Specialitatea: 533. 01 – Pedagogie universitară

Volumul și structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (161 de surse), 11 anexe. În total conține 152 de pagini text de bază, 16 de figuri și 17 tabele. Rezultatele obținute au fost publicate în 30 de lucrări științifice.

Publicații la tema tezei. Rezultatele au fost publicate în 30 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: valori artistice, valori estetice, instruire coregrafică, dans folcloric, dans clasic, dans modern, cultură coregrafică, profesor de dans, competențe coregrafice, perceperea operei coregrafice.

Domeniul de studiu: Pedagogie universitară.

Scopul cercetării constă în determinarea reperelor teoretico-aplicative de formare a valorilor artistice studenților-profesori de dans, în contextul cunoașterii, înțelegerii, interiorizării acestora în procesul instruirii coregrafice.

Obiectivele cercetării: Analiza reperelor teoretice, praxiologice și coregrafice ale procesului de formare a valorilor artistice studenților-profesori de dans, în procesul de instruire coregrafică; identificarea evoluției dinamice a semnificațiilor, conținutului și a structurii valorilor artistice implementate prin cursurile de *Dans folcloric*, *Dans clasic* și *Dans modern*; studierea analitico-sintetică a curriculumului privind formarea valorilor artistice la studenții-profesori de dans, în procesul de instruire coregrafică, din perspectiva particularizării conexiunilor ce se stabilesc între elementele componente ale diverselor genuri de dans; stabilirea criteriilor și elaborarea instrumentarului în vederea valorificării valorilor artistice studenților-profesori de dans, în procesul de instruire coregrafică, în vederea promovării sensibilității și expresivității; elaborarea, implementarea și validarea prin experiment a Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică și a Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică; analiza calitativă și cantitativă a rezultatelor experimentului pedagogic.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în: fundamentarea, implementarea și valorificarea *Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică / Modelul VASIC*, întru sporirea culturii coregrafice a studenților-profesori de dans în procesul de instruire coregrafică, prin care se promovează ideea *orchestricii trihotomice* ca esență conexionistă a genurilor de dans (dans folcloric, dans clasic, dans modern); identificarea *perspectivelor actuale de valorificare a competenței coregrafice* în procesul instruirii; revizuirea analitică a *semnificațiilor de bază ale valorii artistice* (conținut și structură), prin sintetizarea multitudinii semnificațiilor estetice și psihopedagogice; *definirea valorii artistice* și descriptorilor acesteia, identificarea *Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică* și dezvoltarea unui sistem *complex de probe practice* pentru formarea valorilor artistice a studenților-profesori de dans; testarea *Fișei metodologice în perspectiva procesului de percepție a operei coregrafice*.

Rezultatele științifice care au condus la soluționarea problemei de cercetare constau în *determinarea și valorificarea reperelor teoretico-aplicative* ale valorilor artistice la studenții-profesori de dans, structurate în *Modelul pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică / Modelul VASIC* și *Tehnologiei de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*, ceea ce a condus la formarea valorilor artistice ale studenților, contribuind la creșterea culturii coregrafice, în vederea *direcționării* procesului instructiv spre accentuarea aspectelor de sensibilitate și expresivitate.

Semnificația teoretică a cercetării constă în argumentarea teoretică și metodologică a procesului de formare a valorilor artistice la studenții-profesori de dans; analiza noțiunilor de *valoare*, *valoare artistică*, *valoare estetică*, *cultură artistică*, *competență coregrafică*; examinarea evoluției aspectului de valoare artistică, evidențierea conținutului și a structurii valorilor artistice; determinarea criteriilor de evaluare și descrierea nivelurilor de formare a valorilor artistice; conceptualizarea și elaborarea *Modelului pedagogic de formare a valorilor artistice studenților în instruirea coregrafică*, în vederea eficientizării procesului *formativ* al cursurilor *Dans folcloric*, *Dans clasic* și *Dans modern*.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în identificarea *Tehnologiei de formare* și elaborarea unui *complex de probe, metode și forme practice*, orientat spre formarea valorilor artistice; descrierea nivelurilor și indicatorilor de formare a valorilor artistice la studenții-profesori de dans; validarea experimentală a *Modelului VASIC*, care poate fi aplicat cu succes și în cadrul altor discipline artistice.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic desfășurat la Facultatea Științe ale Educației și Informatică, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, pe un eșantion experimental alcătuit din 92 studenți (experimentul de explorare); 62 studenți (experimentul pedagogic de bază) și 6 cadre didactice, inclusiv prin intermediul ședințelor metodice și al activităților practice cu studenții.

ANNOTATION

Talpă Svetlana

The formation of artistic values in students in the process of choreographic training

Doctoral thesis in Educational Sciences, Chisinau, 2023

Structure of the thesis: Introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (161 sources), 11 annexes. In total, it contains 152 pages of basic text, 16 figures and 17 tables. The obtained results were published in 30 scientific papers.

Keywords: artistic values, aesthetic values, choreographic training, folk dance, classical dance, modern dance, choreographic culture, dance teacher, choreographic skills, perception of choreographic work.

Field of study: University pedagogy.

The purpose of the research is to determine the theoretical-applicative benchmarks for the formation of artistic values in students-dance teachers, in the context of their knowledge, understanding, and internalization in the process of analysis and interpretation of the choreographic work.

Research objectives: to record the theoretical, praxeological and choreographic-didactic benchmarks of the process of forming artistic values in students-dance teachers in the process of choreographic training; to identify the dynamic evolution of the meanings, content and structure of artistic values in the valorization of *Folk Dance*, *Classical Dance* and *Modern Dance* courses; to carry out the analytical-synthetic description of the curriculum regarding the formation of artistic values in students-dance teachers in the process of choreographic training from the perspective of the particularization of the connections that are established between the component elements of the various dance genres; to establish the criteria and develop the tools in order to determine the level of formation of artistic values in students-dance teachers in the process of choreographic training, so as to establish the initial basis of the pedagogical experiment; to develop, implement and validate through experiment *the Pedagogical Model for the formation of artistic values in students through choreographic training / VASIC Model*; qualitative and quantitative analysis of the results of the pedagogical experiment.

The novelty and scientific originality of the research lies in: the foundation, implementation and valorization of the *Pedagogical Model for the formation of artistic values in students through choreographic training / the VASIC Model*, in order to increase the choreographic culture of students-dance teachers in the process of choreographic training, through which the idea of *trichotomous orchestras* is promoted as the connectionist essence of dance genres (folkloric dance, classical dance, modern dance); the identification of the *current prospects for exploiting the choreographic competence* in the training process; analytical review of *the basic meanings of artistic value* (content and structure) by synthesizing the multitude of aesthetic and psycho-pedagogical meanings; *the definition of artistic value* and its descriptors, the identification of effective technology and the development of *a complex system of practical tests* for the formation of artistic values in students-dance teachers; testing the *Methodological Sheet in the perspective of the process of perception of the choreographic work*.

The scientific results that led to the solution of the problem consist in *the determination and valorization of the theoretical-applicative benchmarks* of the artistic values of students-dance teachers, structured in *the Pedagogical Model for the formation of artistic values in students through choreographic training / the VASIC Model*, which led to the formation of the artistic values of the students, contributing to the growth of choreographic culture, *in order to direct the instructional process towards effectiveness*.

The theoretical significance of the research consists in the theoretical and methodological argumentation of the process of forming artistic values in students-dance teachers; analysis of the notions of *value*, *artistic value*, *aesthetic value*, *artistic culture*, *choreographic competence*; examining the evolution of the aspect of artistic value, highlighting the content and structure of artistic values; determining the evaluation criteria and describing the levels of formation of artistic values; the conceptualization and elaboration of the *Pedagogical Model for the formation of artistic values in students through choreographic training*, in order to make the training process more efficient in the *Folk Dance*, *Classical Dance* and *Modern Dance* courses.

The applicative value of the work resides in the identification of the technology and the elaboration of *a complex of practical methods and forms tests*, oriented towards the formation of artistic values; description of the levels and indicators of formation of artistic values in students-dance teachers; experimental validation of the *VASIC Model*, which can also be successfully applied within other artistic disciplines.

The implementation of the scientific results was carried out during the pedagogical experiment undertaken within the Faculty of Educational Sciences and Informatics, "Ion Creangă" State Pedagogical University on an experimental sample consisting of 92 students (exploratory experiment); 62 students (the basic pedagogical experiment) and 6 teaching staff, including through methodological meetings and practical activities with students.

АННОТАЦИЯ

Талыз Светлана

Формирование художественных ценностей у студентов в процессе хореографической подготовки в вузе

Кандидатская диссертация на соискание степени доктора педагогических наук, Кишинэу, 2023.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, список литературы (161 наименование), 11 приложений. Работа включает 152 страницы основного текста, 16 фигур и 17 таблиц. Выводы и результаты исследования отражены в 30 научных работах.

Ключевые слова: художественные ценности, эстетические ценности, хореографическая подготовка, народный танец, классический танец, современный танец, хореографическая культура, учитель танцев, хореографические навыки, восприятие хореографического произведения.

Область исследования: педагогика высшей школы.

Цель работы состоит в теоретическом и методологическом обосновании процесса формирования художественных ценностей у студентов-преподавателей танцев в процессе хореографической подготовки на основе восприятия хореографического произведения.

Задачи исследования: определение теоретических, практических и методических ориентиров процесса формирования художественных ценностей у студентов-преподавателей танцев в процессе хореографической подготовки; определение эволюции значений, содержания и структуры художественных ценностей в процессе проведения дисциплин *Народный танец*, *Классический танец* и *Современный танец*; всесторонний анализ куррикулума с точки зрения формирования у студентов-преподавателей танцев художественных ценностей в процессе хореографической подготовки и выявления взаимосвязи элементов разных танцевальных жанров; определение критериев и разработка инструментария с целью определения уровня сформированности художественных ценностей у студентов-преподавателей танцев в процессе хореографической подготовки как основы педагогического эксперимента; разработка, внедрение и экспериментальное обоснование *Педагогической модели формирования художественных ценностей у студентов в процессе хореографической подготовки*; качественный и количественный анализ результатов педагогического эксперимента.

Научная новизна и оригинальность исследования заключаются в а) обосновании, внедрении и реализации *Педагогической модели формирования художественных ценностей у студентов в процессе хореографической подготовки* в целях повышения хореографической культуры студентов-преподавателей танцев в процессе хореографической подготовки, включающей идею *трихотомической интерцессии* как коннекционистской сущности танцевальных жанров (народный танец, классический танец, современный танец); б) определении *современных перспектив использования хореографической компетенции* в процессе обучения; в) аналитическом переосмыслении *основных структурно-содержательных характеристик художественной ценности* путем синтеза известных эстетических и психологопедагогических значений; г) *определении художественной ценности* и ее дескрипторов; д) выявлении эффективных стратегий и *разработке комплексной системы упражнений* для формирования художественных ценностей студентов - преподавателей танцев; е) тестировании *Методологических разработок по осмыслению хореографического произведения*.

Научная проблема, решенная в исследовании, состоит в *обосновании и использовании теоретических и методологических основ художественных ценностей* в процессе хореографической подготовки студентов-преподавателей танцев, включенных в *Педагогическую модель формирования художественных ценностей у студентов в процессе хореографической подготовки*, что привело к формированию художественных ценностей студентов и способствовало росту хореографической культуры *через направленность* процесса обучения к достижению результатов.

Теоретическая значимость исследования состоит в 1) теоретическом и методологическом обосновании процесса формирования художественных ценностей у студентов-преподавателей танцев; 2) анализе понятий *ценность, художественная ценность, эстетическая ценность, художественная культура, хореографическая компетенция*; 3) изучении эволюции аспектов художественной ценности, в представлении содержания и структуры художественной ценности; 4) определении критериев оценки и описании уровней формирования художественных ценностей; 5) концептуализации и разработки *Педагогической модели формирования художественных ценностей в процессе хореографической подготовки* с целью повышения эффективности образовательного процесса на занятиях по дисциплинам *Народный танец, Классический танец и Современный танец*.

Практическая значимость исследования заключается в выявлении технологии и разработке *комплексной системы упражнений*, ориентированных на формирование художественных ценностей; описании уровней сформированности художественных ценностей у студентов-преподавателей танцев; в экспериментальном апробировании *Педагогической модели формирования художественных ценностей у студентов-преподавателей танцев*, которая может быть использована и в преподавании других художественных дисциплин.

Внедрение научных результатов было реализовано в ходе педагогического эксперимента, проведенного в рамках Факультета Педагогических наук и информатики Кишиневского государственного университета имени И. Крянгэ. В эксперименте приняло участие 92 студента (исследовательский эксперимент); 62 студента (основной педагогический эксперимент) и 6 преподавателей. Внедрение результатов исследования осуществлялось и на основе обсуждений на методических семинарах и практических занятиях со студентами.

TALPĂ Svetlana

**FORMAREA VALORILOR ARTISTICE LA STUDENȚI ÎN
PROCESUL DE INSTRUIRE COREGRAFICĂ**

533.01. Pedagogie universitară

**Rezumatul
tezei de doctor în științe ale educației**

Aprobat spre tipar 06.02.2023
Hârtie ofset. Tipar ofset
Coli de tipar: 2,0

Formatul hârtiei 60 x 84 1/16
Tiraj: 50 ex.
Comanda nr. 124

Tipografia Universității „Ion Creangă” din Chișinău,
str. I.Creangă,1.

